

POLARITZACIÓ GLOBAL I EL RESORGIMENT DE LES POTÈNCIES AUTORITÀRIES

XAVIER ROMERO VIDAL

Departament de Política i Estudis Internacionals,
University of Cambridge, i departament de Ciències
Socials, Universidad Carlos III, Madrid

La teoria de la «pau democràtica» sosté que les democràcies tendeixen a evitar el conflicte armat entre elles; aquest argument ha estat corroborat empíricament per estudis en ciència política i relacions internacionals. Els motius pels quals les democràcies són més reticents a lluitar entre elles han estat àmpliament discutits, amb un èmfasi especial en les relacions d'interdependència que s'han establert, així com els valors i el respecte mutu. Però, quin és el paper de l'opinió pública? Les enquestes d'opinió posen de manifest que els ciutadans es mostren més disposats a entrar en conflicte amb dictadures que amb democràcies. Així, doncs, les opinions dels ciutadans sobre potències estrangeres no influeixen només en les decisions governamentals en l'àmbit internacional, sinó que també poden ser un indicador de la legitimitat de diferents règims polítics. Les percepcions dels ciutadans sobre altres països són, doncs, un element crucial de l'engranatge que connecta el *poder suau* amb el *poder dur*.

Fins ara, l'estudi empíric de les percepcions dels ciutadans sobre altres països s'ha vist limitat per la manca de dades comparables, per la fragmentació entre territoris i la discontinuïtat en el temps. No obstant això, en el marc d'un estudi recent de la Universitat de Cambridge, vam poder combinar diferents fonts de dades per traçar l'evolució de les percepcions sobre les principals potències globals –Estats Units, Xina i Rússia– en més de 130 països i durant la darrera dècada (vegeu l'informe «A World Divided: Russia, China and the West», dirigit per Roberto Foa i publicat pel Centre for the Future of Democracy el 2022). Al comparar l'evolució de les percepcions públiques vers aquestes potències en un període llarg de temps, vam ser

capaços de constatar empíricament que la guerra a Ucraïna no ha fet més que accelerar una sèrie de tendències divergents entre democràcies i autocràcies que ja s'intuïen els darrers anys.

Així doncs, podem afirmar que l'opinió pública mundial s'està polaritzant, cada cop més, entorn de dos blocs geopolítics. Per una banda, trobem que existeix una percepció cada vegada més negativa dels ciutadans de democràcies riques vers potències autoritàries com la Xina i Rússia, que es contraposa a la de la resta del món, que s'ha mantingut favorable a ambdós països. I és que no podem oblidar que la gran majoria de persones al món (6.300 milions) viuen en societats on, vora el 70 %, de la població, té una opinió positiva de Rússia i la Xina. Per contra, només una minoria –1.200 milions– de persones viu en democràcies liberals, on les opinions negatives sobre aquests dos països són les més esteses.

Si posem el focus en l'opinió predominant en les democràcies liberals, observem que en aquests països, la imatge de Rússia s'ha deteriorat considerablement en els darrers deu anys. L'annexió de Crimea el 2014 va ser el detonant d'una tendència negativa, que s'ha agreujat amb la guerra a Ucraïna. La proporció de ciutadans occidentals amb una opinió positiva de Rússia ha disminuït notablement, passant de dos de cada cinc (39%) a menys d'una quarta part (23%) just abans de la invasió d'Ucraïna de 2022. I la xifra s'ha desplomat fins al 12% després de la invasió. En el moment actual, la caiguda és substancial fins i tot en aquells sectors més minoritaris de les democràcies occidentals on Rússia encara gaudia de certa popularitat. Un exemple d'aquest fet són els votants de Donald

Trump, o de partits d'extrema dreta, que també han vist disminuir la seva opinió favorable de Rússia.

La condemna generalitzada de la invasió russa d'Ucraïna per part de líders polítics, partits i mitjans de comunicació occidentals ha contribuït a estendre la imatge negativa del gegant euroasiàtic. Això és degut a que les narratives públiques dominants en les democràcies riques han adoptat majoritàriament la visió de l'OTAN, deixant poc espai per a d'altres perspectives. No ens ha de sorprendre, doncs, que el ciutadà europeu mitjà cregui que la majoria del món està en contra de Putin o l'imperialisme rus. No obstant això, si bé és cert que Rússia ha vist desplomar-se la seva popularitat en les democràcies europees i anglosaxones, al Japó i a Corea del Sud, també ho és que la imatge de Rússia ha millorat significativament els darrers anys en altres regions del món, com ara Àsia Meridional o el sud-est asiàtic, l'Orient Mitjà o el continent africà, on més de la meitat de la població es mostra favorable a Moscou.

La invasió russa d'Ucraïna ha tingut un efecte desigual i polaritzant sobre la popularitat de Rússia, que no ha perdut tant en aquells països on té una reputació millor, mentre que aquesta s'ha desplomat en aquells països on Rússia ja era impopular. És per això que podem afirmar que la guerra d'Ucraïna ha augmentat la distància entre les opinions públiques d'Occident i de la resta del món (sobre aquest punt vegeu l'informe «United West, divided from the rest: Global public opinion one year into Russia's war on Ukraine», publicat per l'ECFR el 2023).

En el cas de la Xina, aquesta ha mantingut una imatge favorable al Sud Global –a excepció d'una breu caiguda durant la pandèmia mundial del coronavirus–. No és el cas de les

democràcies europees, de l'Amèrica del Nord i la regió d'Àsia-Pacífic, on les percepcions vers la Xina han empitjorat significativament els darrers cinc anys. Aquesta divergència té com a conseqüència, de nou, una creixent bretxa global entre aquells països que mantenen actituds favorables cap a la Xina i Rússia, i aquells que mostren un rebuig més gran cap a ambdues potències.

Resulta impossible obviar que aquesta divisió es correlaciona en certa manera amb la tipificació de països en funció dels seus

règims polítics, que té per una banda a les democràcies liberals i de l'altra, a les autocràcies i les dictadures. Constatem doncs una creixent polarització global a l'entorn de potències autocràtiques, que de resultes, comporta també una divisió a l'entorn de la democràcia entre dos grans blocs, cada vegada més clars i homogenis: el de les democràcies per una banda, i el dels règims autoritaris, de l'altra.

No obstant això, cal incorporar certs matisos a l'anàlisi per evitar una simplificació excessiva. En primer lloc, observem que els Estats Units continuen despertant simpaties en la majoria

dels ciutadans del món (al voltant del 62%), tant en les democràcies, com en les autocràcies. La presidència de Donald Trump va causar un dany reputacional al país, però les dades revelen que l'arribada de Joe Biden ha estat capaç de restaurar els nivells de popularitat dels Estats Units arreu del món, amb una excepció notable, la dels ciutadans xinesos, que no han recuperat la seva confiança amb els Estats Units amb l'arribada de Biden; si amb anterioritat a la presidència de Trump, gairebé la meitat de la població xinesa tenia una opinió favorable dels Estats Units, aquest percentatge s'ha vist reduït a un 25% el 2022. Així, doncs, i amb l'excepció de la Xina, l'he-

La guerra a Ucraïna no ha fet més que accelerar una sèrie de tendències divergents entre democràcies i autocràcies que ja s'intuïen els darrers anys

gemonia cultural dels Estats Units sembla desafiar qualsevol lògica política, i la potència estatunidenca continua gaudint d'una àmplia popularitat, tant entre les democràcies com en els estats autoritaris.

En segon lloc, hi ha excepcions notables que revelen que, a banda de la divisió entre democràcia i autocràcia, l'opinió ciutadana respecte a les potències mundials també pot veure's condicionada per un ampli ventall d'elements, com per exemple, els vincles comercials, militars, culturals i històrics entre països diferents. Per exemple, els ciutadans d'un règim autoritari com és el Marroc, senten més afinitat pels Estats Units que per a la Xina, un fet que qüestiona la narrativa de blocs a l'entorn de la democràcia. Per contra, a moltes de les democràcies llatinoamericanes, la Xina i Rússia mantenen nivells de popularitat molt per sobre dels que conreen en d'altres regions.

Així, doncs, tant la popularitat transversal dels Estats Units com la popularitat relativa de la Xina i, en menor mesura de Rússia, entre les democràcies llatinoamericanes haurien de permetre'ns incorporar matisos importants a l'actual lectura de polarització i de bretxa entre democràcies i estats autoritaris. Malgrat aquests matisos, però, no es pot obviar que l'opinió pública mundial s'està polaritzant entorn de dos blocs geopolítics: d'una banda

el de les democràcies riques, on països com Rússia i la Xina són cada cop més impopulars, i, de l'altra, la resta del món, on la dinàmica és ben diferent.

En resum, la imatge de Rússia s'ha degradat després de la invasió d'Ucraïna, mentre que l'opinió que hi havia sobre la Xina s'ha mantingut al Sud Global, però ha empitjorat significativament a les democràcies d'Europa, Amèrica del Nord i la regió d'Àsia-Pacífic. D'altra banda, la imatge dels Estats Units continua sent majoritàriament positiva arreu del món, amb l'excepció important de la Xina. Com a resultat, hi ha una hostilitat significativa entre les opinions públiques xineses i nord-americanes. La polarització global al voltant d'aquestes superpotències està adquirint la forma d'una divisió entre ciutadans que viuen en democràcies i els que resideixen en estats autocràtics.

Les implicacions d'aquestes dinàmiques són útils per entendre la creixent discrepància i rivalitat entre potències a nivell internacional. Les opinions dels ciutadans condicionen la capacitat de cooperació entre països, i la tendència a la polarització global pot tenir conseqüències per a l'estabilitat i la seguretat internacionals. La «pau democràtica» se sustenta, en part, en el rebuig ciutadà al conflicte amb altres democràcies. L'animadversió creixent de les democràcies liberals envers Rússia i la Xina i la formació de blocs d'opinió cada vegada més homogenis, però allunyats entre si, pot dur a la intensificació dels conflictes, així com dificultar-ne la resolució per vies no violentes.

